

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

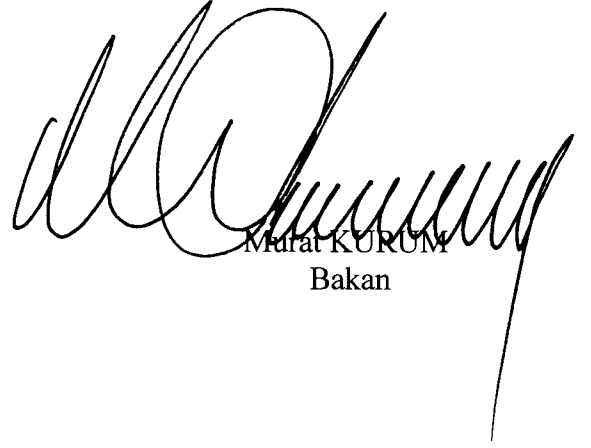
Sayı :30824082-610-**15232601**
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

24 Mart 2026

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından Bakanlığımıza yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:
-Dosya (1 Takım)

TUNCELİ MİLLETVEKİLİ
SAYIN AYTEN KORDU'NUN
TBMM 7/36303, 7/36463 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGELERİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLAR

7/36303
7/36463
GK 45

SORULAR

Tunceli'nin ve Dersim'in Pülümür ilçesi sınırlarında, Mina Marble Mermer Maden Ticaret A.Ş. tarafından yapılması planlanan Paşa Depolamak Rüzgâr Enerji Santrali (DRES) projesine ilişkin olarak, Tunceli Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü tarafından "Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Olumlu" kararı verilmiştir.

Dersim'in Pülümür ilçesindeki proje Seteriye (Dağyolu), Mezra Silemanu (Süleymanuşağı), Hacılı, Gocanage (Göcenek), Zımag (Közlüce) ve Hasangazi köyleri sınırları içerisinde yer almakta olup, toplam 10 türbin kurulması planlanmaktadır. Projenin toplam kapasitesi 40 MWm / 40 MWe, enerji depolama sistemi kapasitesi ise 40 MWe/40 MWh olarak belirlenmiştir.

Söz konusu alanlar, yoğun arıcılık faaliyetlerinin yürütüldüğü, tarım ve hayvancılıkla geçinen köyleri kapsamaktadır. Türbinlerin ve depolama tesisinin kurulacağı bölgelerde, arı popülasyonlarının azalması, tozlaşma dengesinin bozulması, mera alanlarının tahribi ve su kaynaklarının kirlenmesi gibi riskler bulunmaktadır. Bu durum, bölge halkının geçim kaynaklarını ve ekosistem dengesini doğrudan tehdit etmektedir.

Bu açıdan projenin bölgedeki doğal yaşam, tarım, arıcılık ve hayvancılık faaliyetleri üzerindeki etkilerinin bilimsel olarak yeniden değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu bağlamda ayrıca, Hacettepe Üniversitesi ile Pülümür Belediyesi tarafından yapılan ortak bilimsel çalışma sonucunda, Pülümür'ün Türkiye'de en fazla bitki türünü barındıran ilçe olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada, literatürde daha önce hiç yer almayan 4 yeni endemik bitki türü belirlenmiştir. Bu bulgular, bölgenin biyolojik çeşitlilik açısından ulusal düzeyde korunması gereken öncelikli bir ekosistem olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Aynı şekilde,

Türkiye'nin en yaşlı ceviz ağacının da Pülümür sınırları içinde yer aldığı tespit edilmiş olup, bu ağaç için Anıtlar Kurulu tarafından tescil süreci başlatılmıştır. Bu veriler, Pülümür'ün doğasının yalnızca yerel değil, ulusal ve uluslararası ölçekte korunması gereken bir doğal miras alanı olduğunu göstermektedir.

Bölgede yürütülen arıcılık, yalnızca ekonomik bir faaliyet değil; aynı zamanda bitkisel üretimin devamlılığı açısından ekosistemin temel unsurlarından biridir. Türbinlerin inşası sırasında ortaya çıkacak toz, gürültü, titreşim ve elektromanyetik alan değişimleri, arıların yön bulma davranışlarını olumsuz etkileyebilir, koloni kayıplarına yol açabilir. Bilimsel çalışmalar, özellikle rüzgâr türbinlerinden kaynaklanan elektromanyetik alanların (EMF) ve düşük frekanslı gürültülerin (infrasound) arı popülasyonlarını bozduğunu ortaya koymaktadır.

Aynı şekilde, türbinlerin kurulduğu yüksek rakımlı meralarda sürekli titreşim ve gürültü kaynaklı stres, büyükbaş ve küçükbaş hayvanların davranışlarında değişikliklere neden

olmaktadır. Hayvanlarda doğurganlık oranının düşmesi, süt veriminde azalma, sürü hareketliliğinde düzensizlik gibi etkiler bilimsel literatürde "rüzgâr türbini sendromu" olarak adlandırılmaktadır. Bu sendrom, sadece hayvanları değil, insanları da etkileyebilmektedir. Türbinlere yakın yaşayan insanlarda baş ağrısı, kulak çınlaması, uyku bozuklukları, baş dönmesi, kalp ritim bozuklukları ve kronik stres gibi semptomların arttığı tespit edilmiştir.

Paşa DRES projesi alanı, göçmen kuşların göç rotası üzerinde yer almakta olup, bölgeden her yıl yüzbinlerce kuş geçmektedir. Türbinlerin döner kanatları özellikle göçmen kuşlar için ciddi bir çarpışma riski yaratmaktadır. Bu durum, hem biyolojik çeşitlilik kaybına hem de uluslararası sözleşmelerle koruma altına alınan türlerin yaşam alanlarının daralmasına neden olabilecektir. Ayrıca rüzgâr türbinlerinin gölgeleme etkisi ve gürültüsü, kuşların göç yollarını değiştirmelerine ve üreme alanlarını terk etmelerine yol açmaktadır.

Bu veriler ışığında, projenin yalnızca enerji üretimi açısından değil, ekolojik sürdürülebilirlik, tarımsal üretim, hayvancılık ve halk sağlığı bakımından da yeniden değerlendirilmesi zorunludur. ÇED sürecinde bu etkilerin bütüncül biçimde ele alınmadığı, bilimsel temelli sağlık ve ekosistem risk analizlerinin eksik bırakıldığı görülmektedir. Bu nedenle projenin, yerel halkın katılımı, bağımsız bilim insanlarının incelemeleri ve ekolojik koruma esasları gözetilerek yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda;

- 1- Paşa Depolamak Rüzgâr Enerji Santrali (DRES) projesine ilişkin "ÇED Olumlu" kararı hangi bilimsel, çevresel ve teknik değerlendirmelere dayanarak verilmiştir? ÇED sürecinde bağımsız uzman veya akademik kurumların katkısı olmuş mudur?
- 2- ÇED süreci kapsamında yerel halkın, köy muhtarlıklarının ve çevre örgütlerinin görüşleri alınmış mıdır? Alındıysa bu görüşler nihai rapora nasıl yansıtılmıştır?
- 3- Proje alanında yapılan flora-fauna, toprak, su, gürültü ve arıcılık üzerindeki etkiler hangi tarihlerde, kimler tarafından değerlendirilmiştir? Bu çalışmalar kamuoyuyla paylaşılmış mıdır?
- 4- Proje kapsamında planlanan 40 MWe/40 MWh enerji depolama sisteminin yeraltı su kaynakları, toprak yapısı ve çevresel denge üzerindeki olası kimyasal etkileri incelenmiş midir?
- 5- Dersim'in doğal yapısını, tarım alanlarını ve kırsal yaşam biçimini korumak amacıyla Bakanlığınız tarafından yenilenebilir enerji yatırımlarının ekolojik hassasiyetlere göre yönlendirilmesi için herhangi bir bölgesel planlama veya koruma stratejisi çalışması yürütülmekte midir?
- 6- ÇED sahası içinde kalan mera ve tarım alanlarının kaybına bağlı olarak bölge köylülerinin tarım ve hayvancılık faaliyetleri devam ettirmeleri için ne gibi önlemler alınmış veya alternatifler sunulmuştur?
- 7- ÇED sahası içinde kalan ve korunmasında Bakanlığınızın taraf olduğu anlaşmalara bağlı olarak yaşamları ve dolayısıyla habitat alanları garanti altına alınan bölgesel ve lokal endemik flora ve fauna türlerinin projenin inşaa ve işletme aşamaları sırasında

zarar görmesini engelleyecek önlemleriniz nelerdir?

- 8- Projenin inşaatı için açılacak yollar nedeniyle habitatları zarar görecektir endemik türler hangileridir? Türlerin belirlenmesi için saha çalışması yapılmış mıdır? Yapıldıysa çalışmanın sonucu, süresi ve çalışmayı uzmanların listesi hakkında ayrıntılı bilgiler nelerdir?
- 9- Proje inşaatı için açılacak yolların neden olacağı erozyona ve heyelana dair hangi bilimsel araştırmalar yapılmıştır.
- 10- Bölgede yaşayan koruma altında bulunan yarasalar türlerinin işletme sırasında göreceği zararlar tespit edilmiş midir? Hangi önlemler alınmıştır?
- 11- Bölgede yaşayan, geçici olarak bulunan veya göç rotası nedeniyle bölgeden geçen kuş türleri hangileridir? Uluslararası anlaşmalarla koruma taahhüdünde bulunduğunuz kuş türleri nelerdir? Bu türlerin korunması için tarafı olduğunuz anlaşma hükümlerine uygun olarak hangi tedbirler alınacaktır?

CEVAPLAR

- 1- Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) Raporu'nda ilgili kurum ve kuruluşların istemiş olduğu bilimsel verilerin ışığında rapor hazırlanmış olup, Bakanlığımız web sitesinde yer alan Nihai ÇED Raporu incelendiğinde de bilimsel ve nitelikli verilerin bulunduğu görülecektir.
- 2- ÇED Yönetmeliği'nin 9. maddesi gereğince ÇED sürecine halkın katılımını sağlamak, proje hakkında bilgilendirmek, görüş ve önerilerini almak amacıyla 21/12/2023 tarihinde Halkın Bilgilendirilmesi ve Sürece Katılımı Toplantısı Tunceli Valiliği'nce (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü) düzenlenmiş ve ÇED süreci aşamaları ile Nihai ÇED Raporu'nun askı aşamasında halkın görüş ve itirazları mevzuat çerçevesinde ÇED Raporu içerisinde değerlendirilmiştir.
- 3- ÇED Raporu formatı verilirken Bakanlığımız ve komisyon üyesi kurumların istemiş oldukları bilimsel veriler toplanmış, toprak, su, hava üzerindeki etkileri çevre açısından, flora-fauna ve arıcılık faaliyetleri ise ilgili kurum Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından değerlendirilerek ÇED Olumlu Kararı'na esas Nihai ÇED Raporu'nda belirtilmiştir.
- 4- Yeraltı suları ve yüzey sularına etkisi ve bu suların kirlenmemesine yönelik olarak çevresel etkileri incelenmiş, su kullanımı, atık su oluşumu ve bu suların bertarafı için ÇED Raporu'nda taahhütler alınmıştır. Konu ile ilgili Tarım ve Orman Bakanlığı'nın bağlı kuruluşu olan Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğü görüşü ve alınacak tedbirlere ilişkin taahhütler ÇED Raporu'nda mevcuttur.
- 5- Proje alanı ve etki alanı dikkate alınarak oluşturulan inceleme ve değerlendirme komisyonu içerisinde doğal yapıyla ilgili olarak Tarım ve Orman Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü), Tunceli Valiliği İl Tarım ve Orman Müdürlüğü tarafından istenilen önlemlerin belirtildiğine dair olumlu görüş alınmış, tabiat alanları ile ilgili Bakanlığımız Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nce

yapılan çalışmalar neticesinde proje alanında korunması gerekli tabiat varlığı veya doğal sit alanı bulunmadığı ifade edilmiştir.

- 6- Bakanlığımız tarafından proje alanı ile ilgili olarak Tunceli Valiliği (İl Tarım ve Orman M¼d¼rl¼đ¼) g¼r¼ř¼ alınmış olup, mera ve tarım alanları kapsamında gerekli izinlerin alınması gerektiği belirtilerek projeye başlanılmadan ¼nce proje sahası içerisinde bulunan tarım alanları (Dağyolu k¼y¼ sınırları dahilinde bulunan 121 ada 4 no.lu parsel) için 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu ve 1380 sayılı Su ¼r¼nleri Kanunu kapsamında Tunceli Valiliği İl Tarım ve Orman M¼d¼rl¼đ¼'nden gerekli izinlerin alınması kaydıyla Bakanlığımızca projenin gerçekleştirilmesinde sakınca bulunmadığı ifade edilmiştir.
- 7- Konu ile ilgili evresel Etki Değerlendirme (ÇED) Komisyonu ¼yesi Tarım ve Orman Bakanlığı (Doğa Koruma Milli Parklar Genel M¼d¼rl¼đ¼) tarafından yapılması istenilen çalışmalar yapılmış ve alınacak ¼nlemlere y¼nelik taahh¼tler Bakanlığımızca alınmıştır. Proje alanında ise herhangi bir tabiat varlığı ve doğal sit alanı bulunmamaktadır.
- 8- ÇED Raporu'nda projenin inşaat ve işletme aşamalarında zarar g¼recektir habitatlar ve flora/fauna t¼rlerine ilişkin değerlendirme ilgili kurum olan Tarım ve Orman Bakanlığı (Doğa Koruma Milli Parklar Genel M¼d¼rl¼đ¼) nezdinde uzmanlar tarafından detaylı bir şekilde yaptırılmış olup, t¼m alışmalar Nihai ÇED Raporu'nda yer almaktadır.
- 9- Tunceli Valiliği (İl Afet ve Acil Durum M¼d¼rl¼đ¼) g¼r¼ř¼ alınarak ÇED Raporu'nda gerekli ¼nlemlerin alınacağı, jeolojik jeoteknik et¼d çalışmalarının yapılacağı taahh¼t altına alınmıştır. Ayrıca kullanılacak yollar ve açılacak yollar ile ilgili olarak da hem Tunceli Valiliği (İl ¼zel İdaresi) hem de Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın bağlı kuruluşu olan Karayolları Genel M¼d¼rl¼đ¼'n¼n olumlu g¼r¼řleri alınmıştır.
- 10,11- Komisyon ¼yesi Doğa Koruma Milli Parklar Genel M¼d¼rl¼đ¼ tarafından bilimsel çalışmalar firmaya yaptırılmış olup, Nihai ÇED Raporu içerisinde yer almaktadır. (T¼rleri hakkında bilgi ÇED Raporu Sayfa 130' da g¼r¼lebilir.)

Nihai ÇED Raporu ekinde bulunan Ornitolojik İzleme Raporu'nda istenilen bilgiler ve koruma ¼nlemleri açıklanmış olmakla birlikte, Doğa Koruma Milli Parklar Genel M¼d¼rl¼đ¼ tarafından istenilen 2023 ve 2024 senesi izlemeleri raporlanmış tespit edilen kuş t¼rleri bu rapor içinde belirtilmiştir.